

การล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก: มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางดนตรีที่หลากหลาย ในทวีปอเมริกา

Western Colonialism: The Influence on Musical Cultures of the Americas

กานต์ กุลานพงค์¹

Karn Gularnpong

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้จัดทำเพื่อนำเสนอลักษณะมุมมองสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของดนตรีและวัฒนธรรมต่างๆ ที่ได้มาจากการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกมาในทวีปอเมริกา ดังนั้นบทความนี้จะมุ่งเน้นในการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาสำคัญ ในมุมมองที่เป็นลักษณะเฉพาะของดนตรีแจ๊ส ดนตรีแซมบา รวมถึงดนตรีบอสซาโนวา โดยเฉพาะในเรื่องของจังหวะ อีกทั้งที่มาที่ไปของแนวคิดในทางดนตรีเหล่านั้น นอกจากนี้บทความวิชาการนี้ยังมีการแสดงตัวอย่างของชื่อนักดนตรีที่มีชื่อเสียง และมีรูปภาพประกอบ ซึ่งจะสอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาสาระของดนตรีอีกด้วย

แนวคิดของดนตรีแจ๊ส ดนตรีแซมบา และดนตรีบอสซาโนวานั้น อาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นมาจากผลพลอยของการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก เพื่อที่จะแผ่ขยายอำนาจและดินแดนในสมัยก่อน ที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานของดนตรีเหล่านั้น

คำสำคัญ: ดนตรีแจ๊ส / ดนตรีแซมบา / ดนตรีบอสซาโนวา

Abstract

The purpose of this academic article is to show any essential perspectives of music and culture in the Americas which are derived from Western colonialism. Thus, this article emphasizes on investigating styles and aspects of Jazz, Samba, and Bossa Nova in music, particularly about rhythmic languages as well as idiomatic conceptualizations of those musical outputs. Additionally, this academic paper illustrates exemplars of a considerable number of prominent musicians and images which are associated with the subject matter.

However, it is clear that concept ideas of Jazz, Samba, and Bossa Nova in music come from the impact of Western colonialism in order to expand powers and territories in former times. In other words, it can lead to interesting new musical features at that time.

Keywords: Jazz; Samba; Bossa Nova

---

¹นักวิชาการอิสระ

บทนำ

การแผ่ขยายการค้าอาณานิคมของชาติตะวันตกนั้น มีส่วนสำคัญอย่างมาก ซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจทางด้านดนตรี กล่าวได้ว่ากลุ่มคนไปที่ไหนวัฒนธรรมไปที่นั่น ดนตรีก็นั่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปอเมริกา ทั้งอเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ ที่ได้นำกลุ่มทาสจากแอฟริกา (Africa) มาจำนวนมาก เพื่อในการใช้แรงงานด้านต่าง ๆ ดังนั้นจึงทำให้เกิดการผสมผสานของแนวคิด หรือมุมมองของวัฒนธรรมหลายๆ ชาติเข้าด้วยกัน ทั้งชาวยุโรป ชาวแอฟริกา หรือกลุ่มชาวพื้นเมืองในที่แห่งนั้น นำไปสู่การกำเนิดของดนตรีต่างๆ เช่น ดนตรีแจ๊ส ดนตรีแซมบา และดนตรีบอสซาโนวา ที่มีจุดเด่นในเรื่องของวัฒนธรรมในการขับร้อง และด้านจังหวะ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างมาก ในยุคดนตรีศตวรรษที่ยี่สิบ ที่มีนักประพันธ์เพลงด้านดนตรีคลาสสิก (Western art music) ซึ่งได้นำหนึ่งในแนวคิดของดนตรีเหล่านั้น มาใช้ในการแต่งเพลงอีกด้วย เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงานที่น่าสนใจ โดยเฉพาะด้านสีสันทันของจังหวะ อย่างไรก็ตามหลักแนวคิดกระบวนการของดนตรีแจ๊ส ดนตรี แซมบา และดนตรีบอสซาโนวา มีอิทธิพลอย่างมากต่อแวดวงดนตรีต่างๆ ในทวีป โดยเฉพาะดนตรีแจ๊ส ที่มีจุดเด่นในเรื่องของการสร้างสรรค์แบบการด้นสด (Improvisation) ของทำนองหลัก การประสานเสียง (Harmony) ที่น่าสนใจ และการมุ่งเน้นจังหวะขัด (Syncopation) ที่สม่ำเสมอ ดังนั้นแนวคิดนี้จึงนำไปสู่การเกิดกระแสนดนตรีใหม่ๆ ที่นำมาปรับใช้และพัฒนาต่อเช่นกัน

ดนตรีทั้ง 3 รูปแบบ ไม่ได้เกิดขึ้นมาจากองค์ประกอบแนวคิดเดียว วัฒนธรรมเดียว หรือว่าอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นการผสมผสานขององค์ความรู้หลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน รวมไปถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดรูปแบบของดนตรีแจ๊ส ดนตรีแซมบา และดนตรีบอสซาโนวา ในเวลาต่อมา

จุดกำเนิดลักษณะของดนตรีแจ๊ส

ในช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบ มีประเภทของดนตรีที่น่าสนใจได้ถือกำเนิดขึ้นมาในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็คือดนตรีแจ๊ส ซึ่งเกิดจากการล่าอาณานิคมและการค้าทาสของฝรั่งเศสชาวตะวันตกในช่วงปี ค.ศ. 1500-1800 ที่ยึดครองดินแดนในทวีปอเมริกาจากพวกชนเผ่าอินเดียแดงต่างๆ ด้วยการขับไล่ เช่นฆ่า กักขัง ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากกว่าล้านคน อีกทั้งพวกเขาได้นำทาสจากแอฟริกาเข้าไปด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อเริ่มต้นสร้างบ้านแปลงเมืองต่างๆ ชาวตะวันตกที่เข้ามาอยู่ที่นี่ โดยเฉพาะชาวอังกฤษ ก็ขาดกลุ่มคนแรงงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือลักษณะของดนตรีแจ๊สเริ่มมาจากชนกลุ่มผิวดำชาวแอฟริกาที่ถูกจับมาเป็นทาส ทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นถูกพาเข้ามาอยู่ในทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกามีการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เช่น การทำไร่กาแฟ ไร่อ้อย ไร่ยาสูบ การเพาะปลูก การทำงานในสวน และเหมืองแร่ต่างๆ เป็นต้น ทำให้ต้องใช้แรงงานจากพวกทาสมาเป็นจำนวนมาก ที่ชนกลุ่มผิวดำชาวแอฟริกาถูกจับมาประมาณ 15 ล้านคน ในสหรัฐอเมริกาโดยพ่อค้าทาส ซึ่งมาจากแอฟริกาตะวันตก ที่ถูกขนส่งโดยทางเรือ

อย่างไรก็ตามดนตรีแจ๊สเกิดมาจากพหุทาสแรงงานด้านเกษตรกรรม มีวัฒนธรรมทางดนตรีที่เข้มแข็ง มีการใช้ดนตรีประกอบการทำงาน ประกอบพิธีทางศาสนา งานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ รวมไปถึงเวลาว่างจากการทำงาน ก็มาชุมนุมร้องรำทำเพลงกัน โดยใช้เครื่องดนตรีทำเป็นกลองตี สันนิษฐานว่าดนตรีแจ๊สได้รับอิทธิพลรากฐานมาจากเพลงสวดของพหุทาสคนผิวดำ (Negro spirituals) ที่เมืองนิวออร์ลีอันส์ (New Orleans) ซึ่งแต่ขึ้นก่อนได้รับการปลดปล่อยเป็นอิสระ ทั้งนี้เมืองนิวออร์ลีอันส์ถือว่าเป็นเมืองท่าสำคัญของสหรัฐอเมริกา ตั้งอยู่ตรงปากแม่น้ำมิสซิสซิปปี (Mississippi) ของรัฐหลุยเซียนา (Louisiana) อีกทั้งยังเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงด้านอาหาร และดนตรี ภายหลังนโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoléon Bonaparte, 1769-1821) ขยายเมืองนี้ให้กับสหรัฐอเมริกา ทำให้มีการอพยพเข้าเมืองกันอย่างหลยหลก เชื้อชาติ เช่น สเปน อังกฤษ และฝรั่งเศส เป็นต้น โดยดนตรีแจ๊สในระยะแรกมาจากการผสมผสานวัฒนธรรมดนตรีของแอฟริกาตะวันตก อเมริกา และยุโรป (คมสันต์ วงศ์วรรณ, 2553, น. 181)

ชาวแอฟริกาที่ถูกจับมาเป็นทาสทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกานั้น ส่วนมากถูกจับมาจากประเทศแถบแอฟริกาตะวันตก อย่างเช่น กานา ไนจีเรีย และกองโก เป็นต้น ดนตรีของชาวแอฟริกาแถบตะวันตกที่เป็นต้นกำเนิดของดนตรีแจ๊สมีลักษณะเด่นในเรื่องการสร้างสรรค์การดนตรีสด การเน้นที่จังหวะกลอง และจังหวะที่ซับซ้อน ยิ่งไปกว่านั้นการโต้ตอบเป็นลักษณะเด่นอีกแบบหนึ่งของเพลงแถบแอฟริกาตะวันตกซึ่งสามารถพบได้ในดนตรีแจ๊ส ยกตัวอย่าง การร้องโต้ตอบของนักร้องเดี่ยวกับกลุ่มนักร้องประสานเสียง เป็นต้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555, น. 294) อีกทั้งมีการใช้รูปแบบจังหวะซัดที่สม่ำเสมอ และลีลาทางดนตรีที่โดดเด่น รวมถึงลักษณะเฉพาะของการบรรเลงดนตรี อย่างไรก็ตามดนตรีในทวีปแอฟริกาถือว่ามีความเก่าแก่เป็นอย่างมาก และมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง และหลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมด้านดนตรี

ภาพที่ 1 ชนกลุ่มผิวดำชาวแอฟริกาที่ถูกจับมาเป็นทาส

ที่มา : MacKenzie Stuart, 2020

ในช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบ ดนตรีแจ๊สได้เริ่มจากชนกลุ่มผิวดำชาวแอฟริกาตะวันตกที่ถูกจับมาเป็นทาส พวกเขาได้ปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึกเศร้าโศกที่ถูกกดขี่ข่มเหงจากการทำงานผ่านทางเสียงเพลง เริ่มแรกนั้นไม่มีเนื้อร้องสำหรับดนตรี มีแต่จังหวะซัด และเคาะประกอบจังหวะ จากนั้นได้ใส่เนื้อร้องลงไป

จนกลายเป็นเพลงแจ๊สในยุคแรก อย่างไรก็ตามดนตรีแจ๊สมีต้นกำเนิดราวปี ค.ศ. 1917 โดยวงดนตรีวงแรกที่น่าสําคัญแจ๊สมาสู่กลุ่มผู้ฟังหมู่่มากคือ ดิ ออริจินัล ดิกซีแลนด์ แจ๊ส แบนด์ (The Original Dixieland Jazz Band) หรือ โอดีเจบี (ODJB) ด้วยจังหวะเต้นรำที่แปลกใหม่ ทำให้โอดีเจบี เป็นที่กล่าวถึงกันอย่างมากพร้อมกับให้คำกำเนิดที่เรียกว่า “แจ๊ส” ตามชื่อวงดนตรีโอดีเจบี ซึ่งสามารถขายแผ่นเสียงได้ถึงราวล้านแผ่นอีกด้วย (อนันต์ ลือประดิษฐ์, 2545, น. 16) ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อเมริกันแจ๊ส (American Jazz) ได้เป็นที่รู้จักและนิยมกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น (โกวิทย์ ชันธศิริ, 2558, น. 143)

ภาพที่ 2 The Original Dixieland Jazz Band (ODJB)

ที่มา : Phil Bennett, 2015

นอกจากนี้พื้นฐานของดนตรีแจ๊สนั้น มีที่มาจากแนวคิดของเพลงบลูส์ (Blues) ซึ่งเป็นรูปแบบของดนตรีประเภทหนึ่ง เป็นที่รู้จักกันในประมาณ ค.ศ. 1890 เกิดจากสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มคนผิวดำในสหรัฐอเมริกา ที่มาเป็นทาส สภาพชีวิตที่คับแค้นของพวกเขาได้ถูกนำเสนอผ่านบทเพลงด้วยการร้องหรือการสวดอ้อนวอนในทางศาสนา ที่เป็นท่วงทำนองอันน่าโศกเศร้า จึงเป็นเอกลักษณ์ของการร้องและท่วงทำนอง ซึ่งเกิดจากการใช้เสียงของเครื่องดนตรี และเสียงร้องที่แตกต่างไปจากบันไดเสียงปกติสามารถเรียกว่าบลูส์โน้ต ทำให้เกิดลักษณะของเสียงที่ออกมาหรือคอร์ดนั้นสร้างความแปลกหู และน่าสนใจเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ อย่างไรก็ตามกลุ่มคนผิวดำที่เล่นเพลงบลูส์เหล่านี้เรียนรู้ด้านดนตรีจากการฟังเป็นพื้นฐาน มีการขยายความดนตรีจากความพึงพอใจของตนเองเป็นหลัก ซึ่งกลายมาเป็นวิธีการเล่นในรูปแบบของลักษณะ การดันสต กล่าวคือ การแต่งทำนองเพลงขึ้นมาใหม่สดๆ โดยไม่ได้เตรียมตัวมาล่วงหน้า หรือการโซโล่แบบดันสตนั่นเอง (วีรวัฒน์ กนกนุเคราะห์, 2552, น. 14-15) สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะเฉพาะของเพลงบลูส์ที่ถูกวางด้วยรากฐานจากความเจ็บปวด ความแร้นแค้น ความระทมทุกข์ของชีวิต ดังนั้นเนื้อหาสาระของบทเพลง และสำเนียงของเพลงบลูส์จึงแฝงด้วยความเจ็บปวดคล้ายกับการสะอึกสะอื้นเวลาขับร้อง จึงใช้แสดงออกทางอารมณ์ความเศร้าได้อย่างดียิ่ง

ยิ่งไปกว่านั้นจังหวะของเพลงบลูส์ มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และเป็นแบบแผน ที่นำไปสู่ลักษณะดนตรีรูปแบบอื่นๆ อีกมากมาย เช่น ฟังก์ (Funk) ริทึม แอนด์ บลูส์ (Rhythm and Blues หรือ R&B) ร็อก แอนด์ โรล (Rock and roll หรือ Rock 'n' Roll) เป็นต้น ในภายหลังดนตรีแร็กทายม์ (Ragtime) ก็เชื่อว่ามีต้นกำเนิดคล้ายๆ กัน คือเกิดจากดนตรีรูปแบบเต้นรำลักษณะรอนโด ของชาวยุโรปไปผสมกับลักษณะจังหวะขัดของชาวแอฟริกา นักดนตรีที่สำคัญ สก็อต จอปลิน (Scott Joplin, 1868-1917) นั้น ได้ถูกยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งแวดวงดนตรีแร็กทายม์ อย่างบทเพลง *Maple Leaf Rag* (1899) สำหรับเปียโน เป็นบทเพลงที่มีชื่อเสียงอย่างมาก ในแง่ของสไตล์ดนตรีแร็กทายม์ในช่วงแรก อย่างไรก็ตามลักษณะของดนตรีบลูส์และแร็กทายม์นับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญอย่างมากของดนตรีแจ๊สในเวลาต่อมา

ภาพที่ 3 ชนกลุ่มผิวดำกับดนตรีบลูส์ในอเมริกาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20

ที่มา : Marshall Wyatt, 2017

เพลงบลูส์เริ่มได้รับความนิยมในช่วงเวลาเดียวกันกับแร็กทายม์ ในราวค.ศ. 1890 ในเวลานั้นลักษณะของเพลงบลูส์และแร็กทายม์ได้ถูกผสมผสานจนกลมกลืนเข้าไว้ด้วยกันโดยบัดดี โบลเดน (Buddy Bolden, 1877-1931) แห่งเมืองนิวยอร์ก เป็นผู้ริเริ่ม หากแต่ตอนนั้นยังไม่มีใครประดิษฐ์เรียกคำว่าแจ๊สขึ้นมา ดังนั้นจึงเรียกดนตรีเหล่านี้รวมๆ กันว่า “ฮ็อต มิวสิก (Hot Music)” จนกระทั่ง ดี ออริจินัล ดิกซีแลนด์ แจ๊สแบนด์ หรือโอติเจบี ไดโด่งดัง คำว่า “แจ๊ส” จึงเป็นคำที่ใช้เรียกขานกันทั่วไป ดนตรีแจ๊สในยุคแรกนี้เรียกกันว่าเป็น แจ๊สดั้งเดิม หรือนิวยอร์กแจ๊ส (อนันต์ ลือประดิษฐ์, 2545, น. 20) ต่อมาดนตรีแจ๊สมีการพัฒนารูปแบบแตกต่างกันออกไป หลายประเภท อย่างเช่น ดิกซีแลนด์ (Dixieland) สวิง (Swing) บีบ็อพ (Bebop) ฟรีแจ๊ส (Free jazz) และแจ๊สร็อก (Jazz rock) เป็นต้น องค์ประกอบของดนตรีแจ๊ส มีเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องเป่า แซกโซโฟน (Saxophone) และทรัมเป็ต (Trumpet) เป็นหลัก อีกทั้งยังมีเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะผสมวงบรรเลงร่วมกันอยู่เสมอ ซึ่งเป็นไปได้ว่าเครื่องดนตรีต่างๆ ของดนตรีแจ๊ส

รวมไปถึงวิธีการตีกลองนั้น ได้นำเอาแนวคิดมาจากรูปแบบทางดนตรีของเพลงมาร์ช (March) ที่ถูกใช้ในการนำขบวนแห่ต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นวงโยธวาทิต กล่าวได้ว่าเพลงมาร์ชเป็นลักษณะรูปแบบหนึ่งที่ถูกผสมผสานไปใช้ในดนตรีแจ๊สเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคนิวออร์ลีนส์แจ๊ส ยกตัวอย่างบทเพลง *Blues March* (1958) ของเบนนี่ กอลสัน (Benny Golson, 1929-) ที่ได้รับอิทธิพลมาจากเพลงมาร์ชในนิวออร์ลีนส์

นักดนตรีแจ๊สที่โด่งดัง และมีชื่อเสียง เช่น หลุยส์ อาร์มสตรอง (Louis Armstrong, 1901-1971) ดยุค แอลลิงตัน (Duke Ellington, 1899-1974) เบนนี่ กูดแมน (Benny Goodman, 1909-1986) และ จอห์น โคลเทรน (John Coltrane, 1926-1967) เป็นต้น นอกจากนี้แนวคิดของดนตรีแจ๊ส ยังสามารถพบได้ในกลุ่มนักประพันธ์เพลงดนตรีคลาสสิกของยุคศตวรรษที่ยี่สิบ โดยนักประพันธ์เพลงหลายคนได้นำเอาลักษณะแนวคิดของดนตรีแจ๊ส ไปใช้ผสมผสานในการประพันธ์เพลงรูปแบบของตนเอง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัย และน่าสนใจ อย่างเช่นนักแต่งเพลงชาวฝรั่งเศส โมริส ราเวล (Maurice Ravel, 1875-1937) ในกระแสดนตรีอิมเพรชัน (Impressionism) อีกทั้งยังมีนักแต่งเพลงชาวรัสเซีย อิกอร์ สตราวินสกี (Igor Stravinsky, 1882-1971) และนักแต่งเพลงชาวอเมริกัน อารอน คอปแลนด์ (Aaron Copland, 1900-1990) (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555, น. 294) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักแต่งเพลงชาวอเมริกันจอร์จ เกร์ชวิน (George Gershwin, 1898-1937) ในบทเพลง *Rhapsody in Blue* (1924) ซึ่งเป็นรูปแบบลักษณะของเปียโนคอนแชร์โต ที่ใช้สำเนียงของดนตรีแจ๊สในบทเพลงอีกด้วย (ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2552, น. 148)

ภาพที่ 4 หลุยส์ อาร์มสตรอง

ที่มา : Michael Verity, 2019

จากการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกในทวีปอเมริกาใต้

แต่เดิมชนเผ่าพื้นเมืองของทวีปอเมริกาใต้ คือพวกกลุ่มคนอินเดียนแดงเผ่าต่างๆ ต่อมาชาวยุโรปได้เข้ามายึดครองบริเวณนี้ โดยชาวโปรตุเกสได้ยึดครองบริเวณประเทศบราซิล ส่วนบริเวณประเทศอื่นๆ ในทวีปนี้ถูกยึดครองโดยชาวสเปน อย่างไรก็ตามประเทศบราซิล เป็นประเทศที่น่าสนใจเป็นอย่างมากของ

ทวีปอเมริกาใต้ในด้านวัฒนธรรมทางดนตรีที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับเอาอิทธิพลจากวัฒนธรรมของชาวแอฟริกาไว้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการที่ถูกจับมาเป็นทาสโดยชาวตะวันตก ในแง่ลักษณะของการร้องเพลง ซึ่งมีจังหวะกลองเป็นเครื่องดนตรีหลักในการประกอบทำนอง ดังนั้นเสียงดนตรี กับการเต้นรำ จึงเป็นศิลปะที่โดดเด่น และมีเสน่ห์ที่สุดของชาวบราซิล ผู้เขียนจะยกตัวอย่างลักษณะของดนตรีที่สำคัญดังต่อไปนี้

ดนตรีแซมบา (Samba)

ดนตรีแซมบา เกิดมาราวต้นศตวรรษที่ยี่สิบ ที่ถูกพัฒนาขึ้นในริโอเดอจาเนโร (Rio de Janeiro) ที่ประเทศบราซิล ซึ่งมีวัฒนธรรมที่เก่าแก่ และหลากหลายอีกด้วย ลักษณะดนตรีแซมบานี้เน้นการใช้อัฒตะขงอย่างมก อักทงดนตรีสัมบาเกิดมาจากลักษณะการผสมผสานของวัฒนธรรมที่หลากหลาย อย่างเช่น การร้องเพลงของชาวสเปน (Spain) รวมไปถึงการเต้นรำของชาวพื้นเมืองบราซิล ชาวลาตินอเมริกัน และชาวยุโรป เช่นแมกซิกซ์ (Maxixe) ฮาวานน่า (Habanera) และโพลกา (Polka) โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะจังหวะกลองของชาวแอฟริกาตะวันตก ได้แก่ชนเผ่าโยรูบา (Yoruba) และกองโก ซึ่งรวมไว้เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดลักษณะดนตรีแซมบา ที่สนุกสนาน และเป็นเอกลักษณ์อย่างมาก อย่างไรก็ตามมีนักประพันธ์ดนตรีคลาสสิก ได้นำแนวคิดลักษณะจังหวะสี่สี่ของฮาวานน่า นำไปใช้พัฒนาในการแต่งเพลง เช่น นักแต่งเพลงชาวฝรั่งเศสในกระแสดนตรีอิมเพรชัน โคลด เดอบุสซี (Claude Debussy, 1862–1918) และราเวล นอกจากนี้องค์ประกอบทางจังหวะของการเต้นรำแบบโพลกา ยังได้ถูกนำไปใช้ในการประพันธ์เพลงของนักแต่งเพลงชาวออสเตรีย โยฮันน์ ชตราสส์ (จูเนียร์) (Johann Strauss, 1825-1899) เป็นจำนวนมากอีกด้วย

ดนตรีบอสซาโนวา (Bossa Nova)

ดนตรีบอสซาโนวาเกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษที่ 1950 ของประเทศบราซิล เป็นลักษณะแนวคิดของการวิวัฒนาการที่มาจากผสมผสานดนตรีแซมบาที่ใช้ลักษณะของจังหวะดนตรีพื้นบ้านบราซิล กับดนตรีแจ๊สในสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ที่น่าสนใจ ถึงแม้ว่าองค์ประกอบทางดนตรีของบอสซาโนวานั้น จะมีเสียงประสานและทำนองที่นุ่มนวล ฟังง่าย แต่ยังคงแฝงไปด้วยความซับซ้อน และความละเอียดอ่อนของเนื้อหาสาระดนตรีอยู่ โดยมีการใช้อัฒตะขงที่แยบยลอยู่เสมอ นอกจากนี้คำหมายของบอสซาโนวา ยังสามารถแปลได้ว่า “New Beat” อีกด้วย

นักดนตรีที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อแง่มุมของดนตรีบอสซาโนวาในช่วงแรก อย่างเช่น อังโตนีอู การ์ลูช โชบิง (Antônio Carlos Jobim, 1927-1994) บทเพลงที่สำคัญและมีชื่อเสียงคือ *The Girl from Ipanema* รวมไปถึง จูเอา ซิลเบิร์ตตู (João Gilberto, 1931-2019) ซึ่งอัลบั้มที่มีชื่อเสียงของ ซิลเบิร์ตตู คือ *Chega de Saudade* เป็นต้น ลักษณะของดนตรีบอสซาโนวาเป็นที่นิยมกันมากในประเทศบราซิล และอีกหลากหลายประเทศและหลายทวีปทั่วโลก อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรปตะวันตก (Western Europe) และเอเชีย (Asia)

อย่างไรก็ตามการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกในทวีปอเมริกาใต้ ยังส่งผลทำให้เกิดแนวคิดของดนตรีลาตินแจ๊ส (Latin Jazz) ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาองค์ความรู้ของดนตรีแจ๊สใน

รูปแบบใหม่ ลาตินแจ๊สนั้น ได้กำเนิดมาจากการผสมผสานหลายวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เช่นแอฟริกา สเปน และลาติน เป็นต้น นอกจากนี้ลักษณะของลาตินแจ๊สยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทรูปแบบใหญ่ๆ คือ ประเภทที่หนึ่ง Afro-Cuban Jazz ที่เป็นการผสมผสานลักษณะจังหวะจากคิวบาและแอฟริกา รวมไปถึงเทคนิคของการเต้นสด และการประสานเสียงของดนตรีแจ๊ส นักดนตรีที่สำคัญ เช่น ดิซซี กิลเลสปี (Dizzy Gillespie, 1917-1993) ชาร์ลี ปาร์เกอร์ (Charlie Parker, 1920-1955) และมาริโอ บาวซา (Mario Bauzá, 1911-1993) เป็นต้น ประเภทที่สอง Afro-Brazilian Jazz โดยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลของแนวคิดดนตรีแซมบ้า และดนตรีบอสซาโนวา ที่ได้กล่าวข้อมูลมาก่อนหน้านี้ นอกจากนั้นลักษณะจังหวะของดนตรีประเภทที่สองนี้ มีพื้นฐานมาจากดนตรีของแอฟริกาตะวันตก และมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบประเภทดนตรี Choro ที่ถูกพัฒนาขึ้นในรีโอเดจาเนโร ที่ประเทศบราซิล ซึ่งเป็นการผสมผสานของ Afro-Brazilian Rhythms กับรูปแบบทางดนตรีในยุโรป อย่างเช่น เพลงวอลซ์ (Waltz) โพลกา และมาซัวร์กา (Mazurka) ลักษณะรูปแบบของเพลงวอลซ์ และมาซัวร์กา สามารถพบได้จากงานประพันธ์เพลงเปียโนของนักแต่งเพลงชาวโปแลนด์ เฟรเดริก โชแปง (Frédéric Chopin, 1810-1849) ในยุคโรแมนติก อย่างไรก็ตามแนวคิดของดนตรีประเภทนี้ ก็ได้ถูกพัฒนา และผสมผสานในรูปแบบร่วมสมัย ของดนตรีแจ๊ส ถึงแม้ว่ามันไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศเดียวกันก็ตาม นักดนตรีที่สำคัญของดนตรีประเภท Choro ได้แก่ พิกซิงกูญา (Pixinguinha, 1897-1973) และ เจคอบ ดู แบนโดลิม (Jacob do Bandolim, 1918-1969) เป็นชาวบราซิลทั้งคู่ อีกทั้งรูปแบบลักษณะดนตรี Choro ยังถูกนำไปใช้ในการประพันธ์เพลงของดนตรีคลาสสิกในยุคศตวรรษที่ยี่สิบ ยกตัวอย่างเช่นไฮเธอร์ วิลลา โลโบส (Heitor Villa-Lobos, 1887-1959) ที่ได้แต่งเพลงชุดของ Chôros (1920-1929) ดังนั้นรูปแบบหรือแนวคิดของดนตรีที่กล่าวมาข้างต้น ได้มาจากการการล่าอาณานิคมของชาวตะวันตก ที่นำวัฒนธรรมทางดนตรีที่หลากหลาย เข้ามาสู่ทวีปอเมริกาใต้ หรือลาตินอเมริกาทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ที่น่าสนใจในทางดนตรีอีกด้วย

ภาพที่ 5 ดิซซี กิลเลสปี

ที่มา : Scott Yanow, 2020

บทสรุป

สรุปได้ว่าการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ทำให้เกิดแนวคิดและมิติของดนตรีที่สำคัญหลากหลาย อย่าง ไม่ใช่แค่ดนตรีแจ๊ส เพลงบลูส์ และแรกทายม์ ในสหรัฐอเมริกา แต่ยังรวมไปถึงดนตรีแซมบา ดนตรีบอสซาโนวา และลาตินแจ๊ส ในลาตินอเมริกาอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าลักษณะดนตรีพื้นเมืองของชาวแอฟริกาตะวันตก ที่ถูกจับมาเป็นทาสในทวีปอเมริกา ทั้งอเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญอย่างมาก ที่เป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งทำให้เกิดดนตรีเหล่านั้น ถึงแม้ว่าลักษณะรูปแบบของดนตรีที่กล่าวข้างต้นอาจจะเกิดขึ้นที่ต่างกัน หรือต่างวัฒนธรรมทางดนตรีกันก็ตาม ดังนั้นแล้วกลุ่มคนไปที่ไหน วัฒนธรรมไปที่นั่น แนวคิดของดนตรีก็เช่นกัน อย่างไรก็ตามถึงแม้เห็นได้ชัดว่าลักษณะแนวคิดของดนตรีเหล่านั้น มีอิทธิพลอย่างมากในการพัฒนาต่อกระแสนดนตรีอื่นๆ ของดนตรีที่ไม่ใช่วัฒนธรรมของชาติตะวันตก (Non-Western art music) แต่บางครั้งมันก็ยังถูกนำไปใช้ในการผสมผสานแนวคิดกับดนตรีคลาสสิกของยุคศตวรรษที่ยี่สิบ อย่างเช่นภาษาดนตรีของ สตราวินสกี ราเวล เกิร์ชวิน และคอปแลนด์ เป็นต้น

ท้ายสุดนี้ลักษณะของดนตรีแจ๊ส ดนตรีแซมบา ดนตรีบอสซาโนวา หรือลาตินแจ๊ส ไม่ได้เกิดขึ้นมาจากองค์ความรู้ มุมมอง แง่ใดแง่หนึ่ง หรือวัฒนธรรมเดียว แต่เป็นการผสมผสานของวัฒนธรรมทางดนตรีของหลายชนเผ่าเข้าด้วยกัน อย่างเหมาะสม ได้แก่ยุโรป แอฟริกาตะวันตก และชาวพื้นเมืองในที่แห่งนั้น นำไปสู่การพัฒนาความรู้ หรือแนวคิดอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดองค์ความรู้สิ่งใหม่ ที่น่าสนใจ และน่าสนใจ ในที่สุดอีกด้วย

บรรณานุกรม

- โกวิท ยันตศิริ. (2558). *ดุริยางคศิลป์ตะวันตก (เบื้องต้น)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คมสันต์ วงศ์วรรณ. (2553). *ดนตรีตะวันตก* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2552). *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). *สังคีตนิยมความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรวุฒิ กนกนุเคราะห์. (2552). *ลีลาแจ๊ส (ภาคสารคดี) ชุด Jazzanova Jukebox volume one*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ทอรั้ง.
- อนันต์ ลือประดิษฐ์. (2545). *Jazz : อีสราภาพทางดนตรีของมนุษยชาติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Bennett, P. (2015). *The Original Dixieland Jazz Band*. Retrieved April 27, 2020, from <https://www.sandybrownjazz.co.uk/forumodjb.html>
- Escobar, L. (2015). *Bossa nova: An introduction to Brazilian jazz*. Retrieved January 30, 2020, from <https://www.pura-aventura.com/pothole/bossa-nova-an-introduction-to-brazilian-jazz>
- Geographic, N. (1998). *A história do samba*. Retrieved January 10, 2020, from <http://www.sambassadorsogroove.org.uk/history-of-samba.html>
- Gioia, T. (1997). *The history of jazz*. Retrieved January 8, 2020, from <http://www.nytimes.com/books/first/g/gioia-jazz.html?mcubz=0>
- McGowan, C., & Pessanha, R. (1998). *The Brazilian sound: Samba, bossa nova, and the popular music of Brazil*. New York: Temple University Press.
- Mielniczenko, S. (2017). *From Choro to Jazz*. Retrieved April 21, 2020, from <http://brazilartsconnection.org/from-choro-to-jazz/>
- Stuart, M. (2020). *Slavery in America*. Retrieved April 21, 2020, from <https://explorethearchive.com/books-about-slavery>
- Verity, M. (2017). *An introduction to jazz music*. Retrieved January 8, 2020, from <https://www.thoughtco.com/an-introduction-to-jazz-music-2039582>
- Wyatt, M. (2017). *African-American Fiddlers on Early Phonograph Records*. Retrieved April 27, 2020, from <http://www.oldhatrecords.com/ResearchAAViolin.html>
- Yanow, S. (2020). *Dizzy Gillespie*. Retrieved April 28, 2020, from <https://www.allmusic.com/artist/dizzy-gillespie-mn0000162677/biography>